

Gỡ điểm nghẽn, thúc đẩy nghiên cứu khoa học

09:19 23/03/2025

Gần đây, năng lực và chất lượng nghiên cứu khoa học, công nghệ của Việt Nam đã có bước phát triển mạnh mẽ, trong đó có sự đóng góp quan trọng của các trường đại học. Nghị quyết số 57-NQ/TW của Bộ Chính trị ra đời được đánh giá sẽ tạo động lực và cơ hội lớn cho các cơ sở giáo dục đại học tăng cường nghiên cứu khoa học, công nghệ gắn kết với đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao.

Hoạt động nghiên cứu khoa học tại Trường đại học Khoa học tự nhiên, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh

Bài 1: Tiềm năng lớn nhưng chưa bứt phá

Thời gian qua, các trường đại học trên cả nước chú trọng đẩy mạnh hoạt động nghiên cứu khoa học, nhiều đề tài nghiên cứu đã bám sát nhu cầu thực tế, giàu triển vọng ứng dụng vào sản xuất và đời sống. Một trong số đó là "Mô hình tiện nghi nhiệt" từ nghiên cứu của Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Anh Tuấn, giảng viên Khoa Kiến trúc, Trường đại học Bách khoa - Đại học Đà Nẵng. Mô hình này đã được Bộ Xây dựng tích hợp, ban hành trong Tiêu chuẩn Việt Nam

14214:2024 về quy định các yêu cầu đối với thông số vi khí hậu trong phòng của nhà ở và công trình công cộng.

Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Anh Tuấn đã thành công trong việc nghiên cứu, phân tích và phát triển mô hình tiện nghi nhiệt, với tính ứng dụng thực tiễn, góp phần cải thiện môi trường sống và làm việc của con người, nhất là ở vùng khí hậu nóng ẩm của Việt Nam.

Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh là đơn vị tiên phong trong nghiên cứu, chuyển giao công nghệ với nhiều bằng sáng chế quốc tế, đạt doanh thu trung bình 250-300 tỷ đồng mỗi năm. Những kết quả nghiên cứu khoa học được thương mại hóa tiêu biểu như: Ứng dụng AI/IoT trong quản lý môi trường tại Vườn Quốc gia Tràm Chim; Chip 5G sử dụng công nghệ CMOS 28 nm của TSMC; Hệ thống thử nghiệm vật liệu-cấu kiện chống cháy...

Trường Đại học Phenikaa (Hà Nội) thành lập bảy công ty spin-off và start-up (spin-off là mô hình doanh nghiệp khởi nguồn công nghệ, start-up là doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo) nhằm thương mại hóa các kết quả nghiên cứu trong nhà trường. Tiêu biểu là Công ty Phenikaa X-đơn vị dẫn đầu trong nghiên cứu và phát triển công nghệ xe tự hành, robot và máy bay không người lái. Bên cạnh đó Công ty Phenikaa Smart School, Công ty Chuyển đổi số Phenikaa - nhà cung cấp các giải pháp số hóa cho nhiều doanh nghiệp, tổ chức các trường đại học và trường phổ thông trên cả nước. Trong giai đoạn 2022-2024, hai công ty này đã ký kết 63 hợp đồng cung cấp giải pháp cho các cơ quan, tổ chức, trường học.

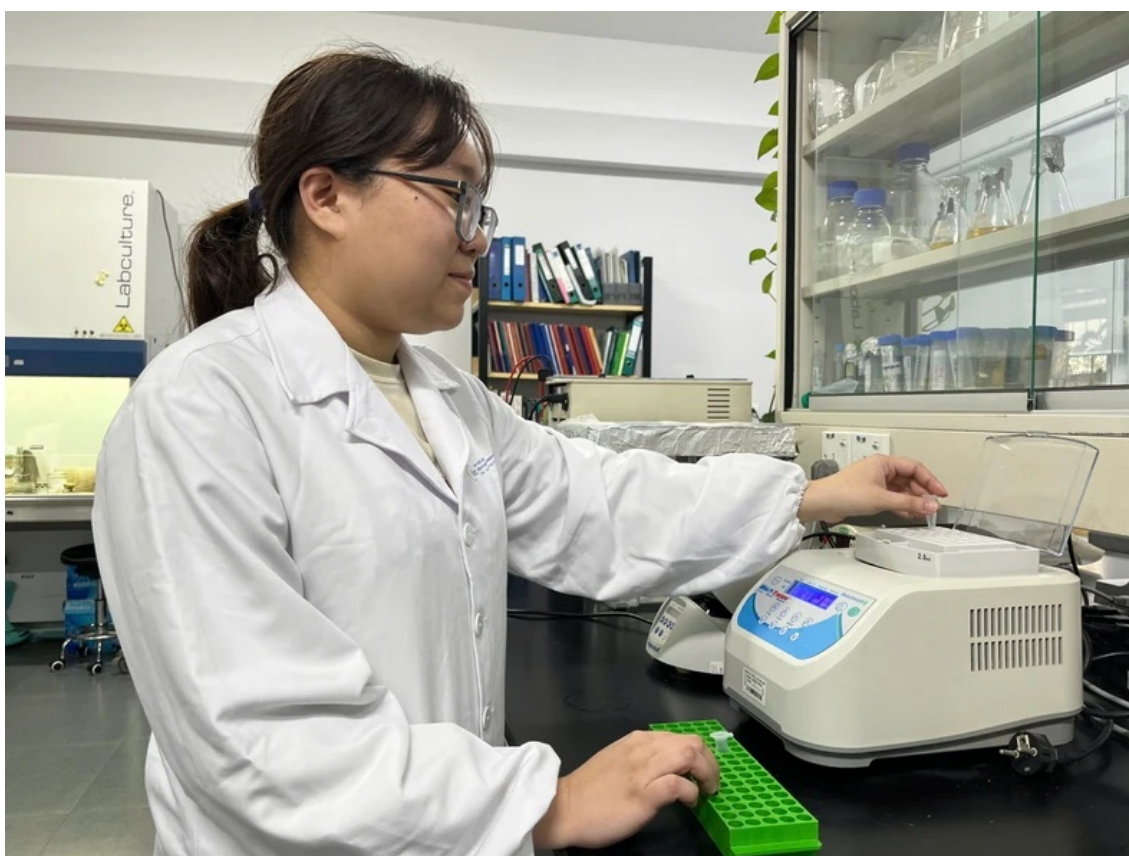
Theo Bộ Giáo dục và Đào tạo, hiện có hơn 85.000 cán bộ giảng dạy ở các trường đại học, cao đẳng trên toàn quốc, nhưng số giảng viên tham gia nghiên cứu khoa học còn hạn chế. Trong khi theo quy định, giảng viên phải dành ít nhất 1/3 tổng quỹ thời gian làm việc trong năm (tương đương 586 giờ hành chính) để tham gia nghiên cứu khoa học. Theo khảo sát của nhóm nghiên cứu Trường đại học Văn Lang về số bài báo đạt chuẩn Web of Science hoặc Scopus của 240 cơ sở giáo dục đại học của Việt Nam trong nửa đầu năm 2024 thì chỉ có 33 cơ sở đáp ứng được yêu cầu chuẩn cơ sở giáo dục đại học đối với tỷ lệ bài báo khoa học (có hiệu suất chuẩn hóa theo năm lớn hơn 0,3 bài báo/tổng số giảng viên).

Phó Giáo sư, Tiến sĩ Nguyễn Hữu Hiếu, Hiệu trưởng Trường đại học Bách khoa - Đại học Đà Nẵng cho rằng: "Một số doanh nghiệp lo ngại việc phối hợp đầu tư nghiên cứu tiềm ẩn những rủi ro, khi lợi ích chưa rõ ràng hoặc quy mô dự án chưa đủ lớn. Nhiều nghiên cứu tập trung vào công nghệ mới, chưa có điều kiện thử nghiệm, dẫn đến khó khăn trong việc áp dụng vào thực tế. Các quy định về

quản lý tài chính, thủ tục hành chính trong nghiên cứu khoa học còn phức tạp, gây khó khăn cho việc tiếp cận và sử dụng các nguồn kinh phí để nghiên cứu".

Nguồn kinh phí Nhà nước dành cho nghiên cứu khoa học tại các trường đại học còn hạn chế, chủ yếu phụ thuộc vào học phí và một số nguồn thu hợp pháp khác. Bên cạnh đó, cơ chế tài chính cho các nhiệm vụ khoa học và công nghệ còn bất cập, khó thu hút và giữ chân các nhà khoa học giỏi, nhất là những người có trình độ cao ở nước ngoài về Việt Nam công tác.

Đề cập đến khó khăn này, Phó Giáo sư, Tiến sĩ Trần Văn Mẫn, Trưởng phòng Khoa học và Công nghệ, Trường đại học Khoa học tự nhiên, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh cho rằng: "Mặc dù đã có sự đầu tư đáng kể, nhưng để đáp ứng tiêu chuẩn quốc tế, nhà trường vẫn cần bổ sung trang thiết bị hiện đại, hệ thống máy tính hiệu năng cao, phần mềm bản quyền phục vụ công tác nghiên cứu. Thách thức lớn trong hoạt động chuyển giao công nghệ tại các trường đại học là vấn đề trao quyền sở hữu trí tuệ cho đơn vị chủ trì, cũng như cơ chế định giá sản phẩm khoa học và công nghệ".

Hoạt động nghiên cứu khoa học tại Đại học Quốc gia Hà Nội

Giáo sư, Tiến sĩ Trần Thị Thanh Tú, Giảng viên Khoa Tài chính kế toán, Trường Quốc tế, Đại học Quốc gia Hà Nội cho rằng, các cơ sở giáo dục còn thiếu môi trường nghiên cứu, học tập quốc tế chuyên nghiệp, cơ sở vật chất, phòng thí nghiệm tiêu chuẩn quốc tế cũng như điều kiện làm việc. Nguồn ngân sách Nhà

nước đầu tư cho khoa học và công nghệ hiện nay chủ yếu ở giai đoạn nghiên cứu trong phòng thí nghiệm. Vì vậy, cần thành lập quỹ đầu tư mạo hiểm để hỗ trợ chuyển giao các sản phẩm nghiên cứu từ phòng thí nghiệm sang doanh nghiệp và thị trường.

Nghị quyết số 57-NQ/TW của Bộ Chính trị về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia và Nghị quyết số 193/2025/QH15 của Quốc hội về thí điểm một số cơ chế, chính sách đặc biệt tạo đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia là các chính sách đột phá chiến lược giúp các nhà khoa học chuyên tâm vào công tác nghiên cứu. Đây cũng là cơ hội để cơ sở giáo dục đẩy mạnh nghiên cứu khoa học, công nghệ gắn với đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, đáp ứng yêu cầu phát triển trong kỷ nguyên mới của đất nước.

(còn nữa)

Theo Báo Nhân Dân